

Poslední

VZDOR

Text a foto: Martin Dlouhý

VOJNĚSKÝ WARRANT OFFICER JOSEF JANČÍK
*18.8.1912 †18.6.1942

Warrant Officer in the Czechoslovak Army, killed in action on 18 June 1942. He was a member of the 1st Czechoslovak Parachute Brigade, which was part of the 1st Airborne Division of the British Army. He was killed during the Battle of Arnhem, while leading a company of paratroopers. He was posthumously promoted to the rank of Major and awarded the Order of the Patriotic War.

Infantry Warrant Officer JOSEF JANČÍK
*18.8.1912 †18.6.1942

Born in the village of Polná near Znojmo, approached as a socialist and recruited in 1934-1937 after completing basic military service, he served initially duty with the 14th Infantry Regiment in Kladno. From 1937 he was employed in a factory manufacturing machine components in Znojmo. At the end of 1939 he returned to service in Prague, where he was assigned to France, where he joined the Foreign Legion. He took part in French military campaigns and received an award for bravery. On arrival in Great Britain he was assigned to the 1st Battalion of the Czechoslovak Parachute Brigade, serving as a Company Commander 2nd Platoon, 2nd Company. He was killed during the Chalkland Bridge operation for further development of the bridge of the second formation. He received special training and was selected for the assault on the bridge. He was killed during the assault on the bridge on 18 June 1942. He was buried in the cemetery of the Church of St. Cyril and Methodius.

VOJNĚSKÝ WARRANT OFFICER JAN KUBIŠ
*18.8.1912 †18.6.1942

Warrant Officer in the Czechoslovak Army, killed in action on 18 June 1942. He was a member of the 1st Czechoslovak Parachute Brigade, which was part of the 1st Airborne Division of the British Army. He was killed during the Battle of Arnhem, while leading a company of paratroopers. He was posthumously promoted to the rank of Major and awarded the Order of the Patriotic War.

Infantry Warrant Officer JAN KUBIŠ
*18.8.1912 †18.6.1942

Born in Dolní Waprosau near Třebíč. Though trained as a fully qualified engineering draftsman, military service with the 2nd Airborne Regiment in Prague led to his being selected for military service with the 1st Airborne Division. He was assigned to the 1st Czechoslovak Parachute Brigade, where he served as a Company Commander. He was killed during the Battle of Arnhem, while leading a company of paratroopers. He was posthumously promoted to the rank of Major and awarded the Order of the Patriotic War.

Pohled do krypty kostela Cyrila a Metoděje, kde se uzavřel příběh českých parašutistů z operace Anthropoid.

Před 76 lety proběhla jedna z nejvýznamnějších vojenských operací, která ukázala, že Češi se jen tak nevzdávají a bojují až do konce. Anthropoid, úspěšný útok na zastupujícího říšského protektora a třetího muže třetí říše Reinharda Heydricha byl čin, který se nepodařil žádné velmoci během druhé světové války.

Je 27. květen 1942 a mercedes s poznávací značkou SS 3, vezoucí říšského protektora Reinharda Heydricha z jeho sídla v Panenských Březanech, se blíží do zatáčky v ulici V Holešovičkách. Do zatáčky od Holešovic vjíždí tramvaj číslo 3 a ze směru od Libně ještě tramvaj číslo 14. Při nájezdu řidič a osobní strážce Johannes Klein přibrzdí, a tak dává prostor k události, které se nezdáritelně blíží a vejdu do dějin. Protektor si všimá Josefa Gabčíka, ten odhazuje plášť a míří na cíl moderním samopalem Sten Mk. II, který se však zasekává. Klein křičí: „Pozor, atentáčníci!“ Heydrich mu rozkáže zastavit. V tom okamžiku Jan Kubiš hází na vůz speciálně upravenou bombu, vytvořenou z protitankového granátu s půl kilogramem plastické trhavin. Dochází k výbuchu, Heydrichův mercedes má explozí zdemolovaný boční blatník a boční dveře. Sám Heydrich je vážně zraněn střepinami v zádech. I přesto se snaží Kubiše pronásledovat a střílí po něm, bolest ho však přemáhá a vrací se k autu. Oba elitní parašutisté se dávají na útěk. Jan Kubiš, kterého do levého oka zasáhly drobné střepiny, sedá na připravené kolo a odjíždí. Josef Gabčík má situaci složitější, protože ho pronásleduje Johannes Klein. Naštěstí pro Gabčíka má Klein povolený zásobník ve zbrani a nemůže střílet. Během útoku se nakonec Gabčíkovi podaří Heydrichova osobního strážce a řidiče v jednom postřelit do nohou a zdárně uniká. Úkol splněn. Reinhard Heydrich je převezen s těžkým zraněním do nemocnice na Bulovce, kde na následky svého zranění 4. června umírá. Ně-

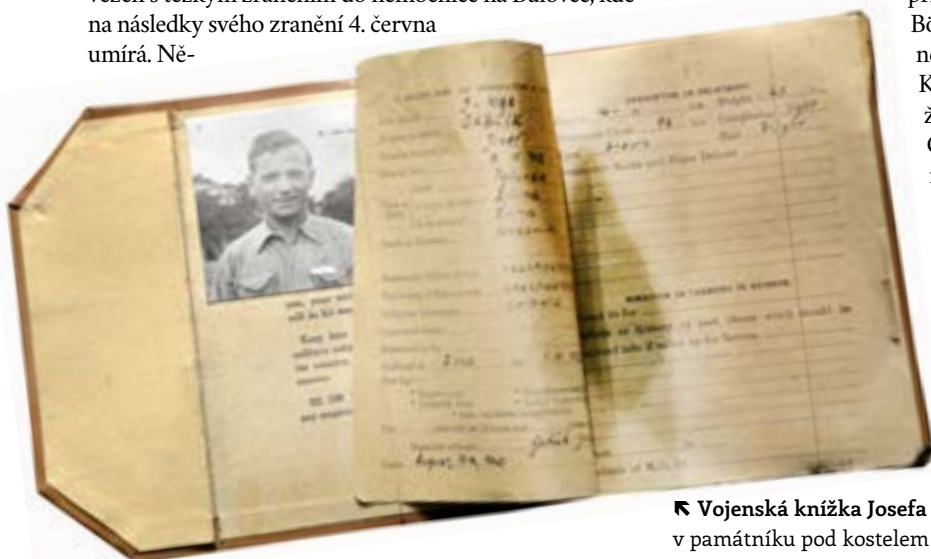
Smrt Reinharda Heydricha roztočila krvavý kolotoč masakrů na českém obyvatelstvu

mecko roztáčí děsivý vražedný kolotoč odplaty na českém obyvatelstvu. Dochází k hromadným popravám stovek lidí, kteří by snad mohli být i jen vzdáleně pomáhat odboji, je vypálena obec Lidice a osada Ležáky, jejich obyvatelé zabiti nebo deportováni do koncentračních táborů. Gestapo se horečně snaží objevit úkryt obou parašutistů Jana Kubiše a Josefa Gabčíka. Je vyhlášen výjimečný stav, vypsána odměna za prozrazení parašutistů a vydáno nařízení, že každý, kdo Kubišovi s Gabčíkem pomůže, bude zastřelen i s rodinou. Pro parašutisty začíná být v Praze horká půda.

V rámci ochrany sebe a svých kontaktů z řad civilních spolupracovníků odboje a jejich rodin se dostávají do krypty kostela Cyrila a Metoděje v Resselově ulici, místa úkrytu zařízení sokolským odbojem ve spolupráci s Českou pravoslavnou církví. Zde se postupně setkávají s dalšími výsadbáři z jiných operací, byli jimi Adolf Opálka, Josef Bublík, Jaroslav Švarc, Jan Hrubý a Josef Valčík.

UDÁNÍ

Krypta kostela Cyrila a Metoděje se stala sedmičce výsadbáři posledním domovem navzdory faktu, že ke šťastnému konci chyběly řádově jen hodiny. Ve chvíli, kdy v nemocnici na Bulovce 4. června umírá Reinhard Heydrich na následky zranění, vzplanou plameny německé pomsty naplno. Popravy desítek lidí a brutální represe jsou na denním pořádku, nicméně bez výsledku, jaký si SS a gestapo přeje. Berlín si však žádá výsledky. Aby se bezvýsledné pátrání pohnulo, přichází SS-Standartenführer Horst Böhme s nápadem – když důkazy nemáme, tak si je vyrobíme. Před K. H. Franka přichází s podvrženými zbraněmi a vysílačkou. Obojí nechává převézt do vesnice, která je letmo zmiňována v dopise jistého Václava Říhy. V něm dává sbohem své milé Anně Maruščákové a naznačuje, že je spojen s odbojem. Muže i s jeho milenkou zatknu a zjistí, že se jen snažil rozejít tak, aby se nepřišlo na to, že je ženatý. V dopise jsou zmíněni i Horákovi a Stříbrní z Lidic,

↖ Vojenská knížka Josefa Gabčíka je dnes k vidění v památníku pod kostelem Cyrila a Metoděje v Resselově ulici.

↑ Jan Kubiš a Josef Gabčík. ↓ Okno do krypty, kterým se snažili Němci několik hodin dostat do sklepení kostela.

↑↑ Na kůru v kostele, kde padl **Adolf Opálka**, je stále možno vidět díry po střelbě, ale též po střepinách granátů. ↑ Snaha gestapa a SS **vyplavit parašutisty vodou**. ➔ V kostelních emporech vlevo nahoře se bránili **Jan Kubiš** a **Josef Bublík**.

kteří mají syny v Anglii. Pro Böhma je to ideální záminka. Lidice se stávají exemplárním příkladem potrestání. V noci 10. 6. jsou ženy a děti z Lidic shromážděny v místní škole a všichni muži nad 15 let ve sklepě místního statku. Ráno začne masakr, muži jsou postříleni, ženy odvezeny do koncentračního tábora Ravensbrücku a děti do vyhlazovacího tábora Chelmo, kde je jich 88 zplynováno. Obec je srovnána se zemí. Zprávu a jména zabitých opakuje rozhlas několikrát denně. Zároveň s tím slibuje Emanuel Moravec, ministr školství a lidové osvěty protektorátní vlády, že ti, kdo o atentátnících věděli či je dokonce kryli a nyní se přihlásí, dostanou milost, bude jim zaručena

beztrestnost a odměna navíc. Zprávy o zabíjení celých rodin a zároveň možnost milosti zlomí kolegu parašutistů Karla Čurdu, který ač původně elitní voják, se 16. června sám přihlásí na gestapo a prozradí členy odboje, kteří znají úkryt Jana Kubiše a Josefa Gabčíka. Zrada, která je v jeho očích záchranou nejen jeho rodiny a rodné vsi Nová Hlína, ale též zastavením celého hromadného decimování a mučení civilního českého obyvatelstva.

ODJEZD V RAKVÍCH

Odboj plánoval převést parašutisty v rakvích v pohřebním voze Vojtěcha Paura, majitele pohřebního ústavu

ZRÁDCE

KAREL ČURDA byl původem z vesnice Nová Hlína v jižních Čechách, **PROŠEL VÝCVIKEM VOJÁKŮ PRO SPECIÁLNÍ OPERACE**. Byl spolehlivý, vlastenecky smýšlející. Pokud měl rozkazy a vedení, fungoval velmi dobře. Zlomila ho propaganda a tlak rodiny. Selhal jako voják a nakonec i jako člověk. Po smrti parašutistů kolaboroval plně. **GESTAPO HO MĚLO V HRSTI**. Tehdy začal pít. Časem byl i pro gestapo nespolehlivý právě kvůli alkoholu, ale jeho konání stálo životě několik dalších parašutistů a odbojářů. Nebyl ale černobilou postavou. Udat Gabčíka a Kubiše odjel proto, že si **MYSLEL, ŽE ZACHRÁNÍ RODINU**, vesnici a možná i národ, protože propaganda sice slibovala milost pro rodinu, ale také genocidu, pokud nikdo s informací neprijde.

v Libni. Pohřební vozy byly totiž jediné, které se při příjezdu či odjezdu z Prahy neprohledávaly. Záchránná mise je naplánována na čtvrtek 18. 6. v dopoledních hodinách. Bohužel čtvrteční události se začaly ubírat jiným směrem. Večer před plánovaným odjezdem se parašutisté rozdělují na hlídky. Kubiš, Bublík a Opálka jdou hlídkovat na kůr. Gabčík, Švarc, Valčík a Hrubý zůstávají v kryptě. Nikdo z nich netuší, že jejich poloha je vyzrazena a Němci přes noc budou plánovat ranní útok. Okolo druhé ráno se koná porada velitelů Geschkeho za Gestapo a Karla von Treuenfelda, brigadeführera SS u K. H. Franka o postupu zatýkání agentů parašutistů ukrytých v kostele sv. Cyrila a Metoděje. Ve 3.45 ráno dostávají záložní prapory SS-Prag a SS-Deutschland rozkaz k výjezdu a po čtvrté hodině ranní již obkličují kostel. Mezi čtvrt na pět a půl pátou vniká do kostela přes kancelář církve a byt kostelníka úderné komando devíti úředníků gestapa a pěti vojáků. Při prohledávání lodi kostela se komisař Kurt Kahlo dostává k mříži u schodů na kůr. Jakmile se jí dotkne, zasáhne ho kulka do ramene a následně se rozpoutá peklo. Jeden z vojáků SS zkusí vyběhnout po schodech, ale Adolf Opálka ho zasáhne do helmy. Gestapo palbu opětuje. Vojáci SS v protějším budovách po zaslechnutí střelby z kostela spustí přehradní palbu z kulometů. Trojice českých hrdinů brání kůr a empору kostela, trvá více než hodinu, než gestapo snahu dobyt vršek

Kdo útočníkům pomůže, bude zastřelen i s rodinou

empory vzdá. Před šestou hodinou předává K. H. Frank velení veliteli SS Treuenfeldovi. Ten zastává názor, že útočníci nejsou žádní zločinci, ale velmi dobře vycvičení vojáci a je třeba proti nim nasadit regulérní útočný oddíl. V šest hodin přichází tvrdý útok SS, tři parašutisté nemají proti mnohonásobné přesile šanci, po deseti minutách střelba utichne. Čtveřice v kryptě ví, že kamarádi již nejsou mezi živými. Při ohledání padlých prozradí kolaborant Čurda, že chybí Josef Gabčík.

NIKDY SE NEVZDÁME

Gestapo znovu vtrhne do kostela a objevuje vchod do krypty, nyní se již musejí bránit i muži v podzemí. Němci mají problém s útokem, protože krypta je relativně dobrou pevností, a tak povolávají hasiče, aby napustili kryptu vodou. Chtějí tak donutit výsadbáře kapitulovat. V půl deváté začíná do podzemí kostela proudit voda, ale hladina během hodiny vystoupá jen asi do jednoho metru. Gestapo a SS začínají zoufat, bojí se, aby čtveřice neuprčila nějakou tajnou chodbou nebo kanalizací. Stejnou myšlenku na únik mají i muži v kryptě a dají se do kopání tunelu. Situace začíná být vypjatá, pod neustálou palbou do temných katakomb se parašutisté brání a kopou díru do zdi krypty. Po třetí hodině boje začnou Němci házet do podzemí granáty se slzným plynem, což práci znepříjemňuje. Čas českým hrdinům operace Anthropoid nepřál. Němci po čtyřech hodinách bojů v mnohonásobné přesile proti čtveřici Gabčík, Valčík, Hrubý a Švarc odpalují oba vchody do krypty a sna-

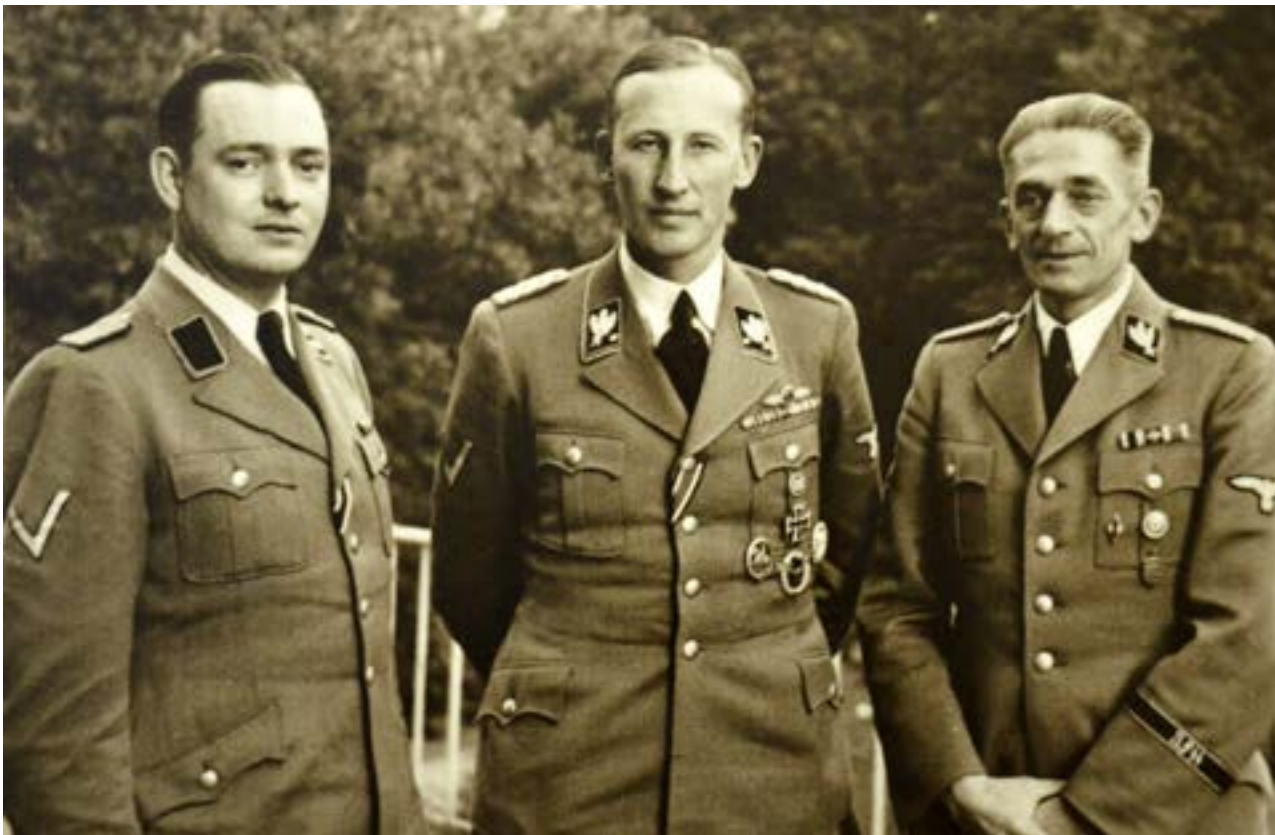

Podívejte se na 3D model krypty kostela Cyrila a Metoděje, ve které se českoslovenští výsadbáři schovávali. Při tvorbě podkladů k němu se možná podařilo odhalit barokní odpady, do kterých se parašutisté chtěli prokopat.

sketchfab.com/DigiTryArt

↑ Terč operace Anthropoid Reinhard Heydrich s velitelem bezpečnostní policie a bezpečnostní služby SS-Obersturmbannführerem Horstem Böhmem (vlevo) a SS-Gruppenführerem Karlem Hermanem Frankem (vpravo).

zí se parašutisty přemoci kulometnou palbou a granáty. První vlnu ještě zvládnou výsadkáři ustát, ale dojde jim munice, a tak i naděje. Není jak se bránit a únikový tunel není hotov. Při druhém frontálním útoku se od výsadkářů ozvou čtyři výstřely, ty poslední. Hrdinná čtveřice dodržela, co řekla, nevzdala se.

MOŽNÁ NADĚJE

Po válce došlo s největší pravděpodobností k jisté historické desinformaci, když byla snaha českých parašutistů prokopat tunel z krypty ven prohlášena za nesmysl s odůvodněním, že jediné odvodňovací šachty jsou přibližně 20 centimetrů široké. Poslední průzkumy podzemí prováděné pomocí georadaru naznačují, že určitou naději Gabčík, Valčík, Hrubý a Švarc měli. „Podél kostela se podařilo pod inženýrskými sítěmi objevit jistý prostor a je velká šance, že by mohlo jít o odvod vody z barokních kanálů. Doposud se o nich oficiálně nevědělo a poslední průzkum se dělal podle plánů vodovodů a kanalizací ze 40. let, nikdo se

Chybělo málo a hrdinové, kteří odstranili říšského protektora, mohli z Prahy vyváznout živí

po nich ale reálně nepídil,“ říká k možnému nálezů potenciální únikové cesty vedoucí průzkumu ing. Patrik Babínek. Právě jeho firma DigiTry Art Technologies s.r.o. spolupracovala na vytváření nového 3D modelu krypty, během kterého se podařilo detekovat prostoru za zdí.

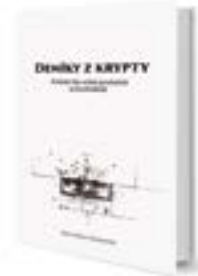
Nyní bude probíhat další výzkum, který by měl odhalit, zda barokní stoka u krypty je. Zároveň se odborníci budou snažit zjistit, zda pod podlahou kostela Cyrila a Metoděje není ještě nějaká další původní stavba, na které by byl kostel vystavěn. „To ale není vše, co se nám během příprav 3D modelu podařilo objevit. Nejen hrdinové heydrichiády zde zanechali svou stopu. Při průzkumu maleb neviditelným spektrem se nám podařilo v jednom obraze objevit vzkaz z 18. či 19. století. Nyní zjišťujeme, jaké poselství nese,“ dodává k průzkumu kostela ing. Patrik Babínek. Co se podařilo objevit a celý nový 3D model můžete vidět na stránkách www.fotogrammetrie.info

SOUTĚŽ o knihu

Soutěžte s námi o knihu *Deníky z krypty: Poslední dny sedmi parašutistů za heydrichiády* od Jany Raily Hlavsové, která popisuje posledních jedenáct dní jejich životů.

SOUTĚŽNÍ OTÁZKA: JAK SE JMENOVAL DUCHOVNÍ Z KOSTELA CYRILA A METODĚJE, KTERÝ ZAJIŠŤOVAL SPOJENÍ A DENNÍ PĚČI O UKRYTÉ PARAŠUTISTY?

Odpověď s označením Anthropoid nám zašlete na kvizy@koktejl.cz nebo adresu Klíšíská 1432/18, Ústí nad Labem 400 01.

Fotogrammetrie

DÁVÁME ROZMĚR NEJEN HISTORI

DigiTry Art Technologies s.r.o.

Naše společnost používá ty nejmodernější technologie ke skenování historických objektů, nepřístupných prostor, soch.... tak aby výstupy co nejlépe sloužily jak pro badatelské účely, tak projektanty a architektky.

Nabízíme:

- Digitální fotogrammetrii a videogrammetrii
- Dokumentaci uměleckých a archeologických nálezů
- Dokumentaci a průzkumy nepřístupného podzemí
- Návrh a realizaci moderních expozic
- Výstup zaměření v BIM
- Virtuální realitu